

Bulevardi 28
00120 Helsinki
Puhelin 90 - 680 401
Telefax 90 - 680 403 89
Annaliisa Vento

30.12.1994

1 (5)

Arvoisa jäsenlaitos

AIHEETTOMASTI MAKSETUN KORVAUKSEN TAKAISINPERINTÄ 1.1.1995 ALKAEN

Takaisinperintää koskevat tapaturmavakuutuslain uudet säännökset tulevat voimaan 1.1.1995. Lainmuutosta koskeva hallituksen esitys on lähetetty jäsenlaitoksille tiedoksi kiertokirjeellä 16/94 ja lakitekstit kiertokirjeellä 21/94.

1. Yleistä

Lain uuden 53 g §:n mukaan aiheettomasti maksettu korvaus on **pääsääntöisesti perittävä takaisin**. Takaisinperinnästä voidaan kuitenkin **luopua joko osittain tai kokonaan**, jos se katsotaan **kohtuulliseksi** (kohtuullistaminen) ja korvauksen maksamisen ei ole johtunut korvauksensaajan vilpillisestä menettelystä. Kun aiheettomasti maksetun korvauksen määrä on **vähäinen**, voidaan takaisinperinnästä kuitenkin luopua aina, myös vilppitapauksissa.

Lisäksi lakiin on lisätty säännös aiheettoman korvauksen takaisinperinnästä **kuittaamalla** se vastaisuudessa maksettavasta korvauksesta.

Tapaturmavakuutuslain mukaan on takaisinperinnästä tähän asti voitu luopua aina, paitsi kun aiheettomasti maksaminen on johtunut korvauksensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä. Pääperiaate muuttuu siis nyt lähes päinvastaiseksi.

Takaisinperintä voi kohdistua **työnantajaan** esimerkiksi silloin, kun työnantaja on maksanut sairausajan palkkaa ja aiheeton ansionmenetykskorvaus on tältä osin maksettu työnantajalle. Hallituksen esityksen perusteluissa käytetään termiä korvauksenhakija, ja sanalla tarkoitetaan vahingoittunutta ja työnantajaa ja myös sairaalaa tai lääkäriä, joka perii hoitopalkkioita suoraan vakuutuslaitokselta.

Samalla kun takaisinperintää koskevat säännökset on uudistettu, on kumottu lain 27 § korvausoikeuden menettämisestä ja velvollisuudesta suorittaa vakuutuslaitokselle vahingonkorvausta vilpillisen menettelyn johdosta. Lain 56 §:ssä oleva tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä koskeva rangaistussäännös on tältä osin katsottu riittäväksi.

2. Aiheettomasti maksettu korvaus (53 g §)

Virheellinen päätös

Korvauspäätöksessä ollut asiavirhe voidaan korjata joko **asiavirheen korjaamismenettelyllä**, joka edellyttää asianosaisen suostumusta, tai **virheellisen päätöksen purkamisella**. Korvauspäätös on voinut perustua virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin tai se on voinut johtua lain väärästä soveltamisesta.

Kirjoitusvirheen vakuutuslaitos voi oikaista purkua hakematta. Virheiden korjaamisesta ja purusta ks. kiertokirje 32/94, kohta 4.

Pyydettyessä asianosaiselta suostumusta asiavirheen korjaamiseen, hänelle **kerrotaan samalla takaisinperinnästä**. Jos haetaan päätöksen purkua, aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperintään otetaan yleensä kantaa jo purkuhakemuksen yhteydessä.

Olosuhteiden muutos päätöksen antamisen jälkeen ja kuolemantapaukset

Vakuutuslaitoksen päätöksen jälkeen voivat olosuhteet muuttua siten, että korvausta ei enää pitäisi maksaa annetun päätöksen mukaisena. Näissä tapauksissa **päätöstä tapaturmaeläkkeestä, haittarahasta tai lisistä** ei tarvitse purkaa vaan sitä oikaistaan 46 §:n mukaisesti.

Oikaisu tehdään esimerkiksi silloin, kun korvauksensaaja keskeyttää koulutuksen tai saa töitä koulutuksen jälkeisenä työllistymisaikana. Samalla harkitaan takaisinperintä ja tehdään siitä päätös.

Korvauksensaajan **kuoleman jälkeen** aiheettomasti maksetut korvaukset peritään takaisin kuolinpesältä pääsääntöisesti kokonaan (ks. kohtuullistaminen kohta 5).

Virhe maksatuksessa

Korvausta saatetaan maksaa suurempana kuin päätöksessä on todettu myös maksatuksessa tapahtuneen virheen vuoksi. Takaisinperintä ei tällöin edellytä korvauspäätökseen puuttumista, sillä itse päätöksessä ei ole virhettä. Takaisinperinnästä vakuutuslaitos antaa valituskelpoisen päätöksen.

Maksatusvirhetilanteessa on usein perusteltua periä liikaa maksettu määrä kokonaan tai osittain takaisin. Näin on syytä tehdä erityisesti silloin, kun maksettu määrä poikkeaa merkittävästi päätöksellä todetusta.

Korvaus voidaan maksaa oikean suuruisena heti seuraavasta erästä alkaen. Muutoksesta ilmoitetaan korvauksensaajalle etukäteen, jos se on mahdollista.

3. Takaisin perittävän määrän vähäisyys

Takaisinperittävä määrä on **vähäinen** ainakin silloin, kun **perimistoimista** aiheutuu perittävää määrää **suuremmat kustannukset**. Kustannusten määrä riippuu siitä, kuinka paljon töitä perimistoimet vaativat vakuutuslaitokselta ja mil-laista takaisinperintäkeinoa voidaan käyttää. Korvauksensaajan vilpillistä tai vilpittömästä mieltä ei siten tästä syystä tarvitse selvittää, jos on ilmeistä, että perimiskustannukset ovat perittävää määrää suuremmat.

4. Vilpillinen menettely

Vilppitapauksissa aiheettomasti maksettu korvaus on **perittävä kokonaan** takaisin, ellei perittävä määrä ole vähäinen.

Korvauksensaajan voidaan katsoa menetelleen vilpillisesti silloin, kun hän on toiminnallaan tai laiminlyönnillään myötävaikuttanut virheellisen korvauksen suorittamiseen.

Laiminlyönnistä on kysymys silloin, kun korvauksensaaja tietoisesti jättää hänelle kuuluvan ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä. Jos korvauksensaaja ryhtyy aktiiviseen toimintaan perusteettoman edun saamiseksi, on kyseessä yleensä petos.

Vilpillinen menettely on kyseessä käytännössä melko harvoissa tapauksissa. Pelkkä liian suuren korvauksen passiivinen vastaanottaminen ei yleensä riitä osoittamaan vilpillistä menettelyä. Korvauksensaajan selonottovelvollisuudelle ei voida asettaa suuria vaatimuksia, vaan hänen on yleensä voitava luottaa siihen, että vakuutuslaitoksen päätös ja siihen liittyvät laskelmat korvauksen suuruudesta ovat oikeat.

5. Takaisinperittävän määrän kohtuullistaminen

Jos korvauksensaaja ei toiminut vilpillisesti, voidaan liikaa maksettu korvaus **jättää perimättä** takaisin joko kokonaan tai osittain. **Kohtuullistamista** harkittaessa on otettava huomioon virheellisen maksun suuruus ja kesto, virheen laatu, korvauksensaajan tuottamuksen aste, korvauksensaajan taloudellinen tilanne ja muut olosuhteet (ikä, sairaus jne.) sekä se, kenestä virhe johtuu.

Pitkään jatkunut virheellinen maksu, korvauksensaajan heikko taloudellinen tilanne ja vähäinen tuottamus puoltavat perittävän määrän pienentämistä. Myös korkea ikä tai sairauden laatu saattavat puoltaa kohtuullistamista. Huomiota on kiinnitettävä myös siihen, kuinka paljon virhe johtuu vakuutuslaitoksen omasta toiminnasta.

Jos korvaus peritään **työnantajalta**, tulee kohtuullistaminen harvemmin kysymykseen kuin takaisinperinnässä työntekijältä.

Kohtuullistaminen tulee **kuolinpesän** osalta harvemmin kysymykseen kuin korvauksensaajan osalta. Jos kuolinpesä on vähävarainen, voidaan kuitenkin harkita takaisinperinnän kohtuullistamista. Tällöin kohtuullisuusharkinta tapahtuu samojen periaatteiden mukaan kuin korvauksensaajalta perittäessä.

Jos korvauksensaajalle maksetaan takautuvasti korvausta suuri määrä yhdellä kerralla ja **maksatuksessa** tällöin tapahtuu virhe, ei kohtuullistaminen yleensä ole perusteltua, eikä varsinkaan, jos virhe huomataan pian maksun jälkeen. Muutoinkin maksatusvirheessä perittävän määrän vähentäminen tai perinnästä luopuminen tehdään harvemmin kuin tilanteissa, joissa virhe on ollut korvauspäätöksessä.

6. Takaisinperintämenettely

Vakuutuslaitos antaa aina takaisinperinnästä **valituskelpoisen päätöksen**. Tämä koskee niin päätöksen kuin maksatuksenkin virhetilanteita. Ennen päätöstä etuuden saajalle varataan **tilaisuus tulla kuulluksi**.

Takaisinperinnästä annetaan päätös myös silloin, kun vakuutuslaitos on kuullut asianosaista takaisinperinnästä, mutta päättää kuitenkin luopua siitä. Takaisinperinnästä luopumisesta annetaan päätös aina muutenkin pyydettyäessä.

Jos korvausta on maksettu aiheettomasti virheellisen päätöksen vuoksi, takaisinperintää koskeva päätös voidaan tietenkin antaa vasta sen jälkeen, kun asianosainen on suostunut asiavirheen korjaamiseen tai vakuutusosoikeus on purkanut virheellisen päätöksen. Asianosaisen suostumusta kysyttäessä kerrotaan hänelle myös takaisinperinnästä.

Korvauksensaajalle on yleensä syytä antaa **maksuaikaa**. Korvauksensaajan kanssa voidaan myös laatia maksuohjelma jakamalla takaisin maksettava summa useampaan erään ja sopimalla maksupäivät. Näin on syytä tehdä erityisesti silloin, kun perittävä määrä on suurehko.

Korvauksen takaisinperintää koskeva vakuutuslaitoksen lainvoimainen päätös on vastedes suoraan **täytäntöönpantavissa** ilman erillistä tuomiota. **Ulosottomenettelyyn** voidaan ryhtyä vasta sen jälkeen, kun takaisinperintää koskeva päätös on lainvoimainen. Jos korvauksensaaja valittaa päätöksestä, sen täytäntöönpano siirtyy siihen saakka, kunnes lopullinen päätös on annettu. Vaikka vakuutuslaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ei siis ole kohtuullista vaatia korvauksensaajaa suorittamaan perusteettomasti saatua etua, jos hän on valittanut takaisinperinnästä.

Kun takaisinperintää koskeva asia on ratkaistu muutoksenhakuelimessä, vakuutuslaitos antaa asiasta tarvittaessa uuden päätöksen. Jos takaisinperittävä määrä kuitataan vastaisista korvauseristä, asiakas voi näin valittaa kuitattavan summan suuruudesta.

7. Kuittaus vastaisuudessa maksettavista korvauksista (53 g § 3 mom.)

Kuittausmenettely

Aiheettomasti maksettu määrä voidaan 53 g §:n 3 momentin mukaan periä takaisin **vähentämällä se vastaisuudessa maksettavista korvauseristä. Työnantajalle** aiheettomasti maksettu korvaus voidaan kuitata työnantajalle maksettavista korvauseristä.

Kuittaus voi kohdistua myös eri vahinkojen johdosta maksettaviin korvauseriin silloin, kun korvauksensaajalla on saatavaa samalta vakuutuslaitokselta toisesta työtapaturmasta tai ammattitaudista.

Jos takaisinperintä tehdään vastaisista korvauseristä kuittaamalla, kerrotaan tämä takaisinperintää koskevassa päätöksessä. Päätöksessä ilmoitetaan kuitattava määrä ja mistä korvauseristä se kuitataan.

Vasta kun vakuutuslaitoksen **takaisinperintää ja kuittausta koskeva päätös on lainvoimainen**, vakuutuslaitos voi ryhtyä kuittaamaan takaisinperittävää määrää korvauksesta. Kuittaminen on mahdollista myös takautuvasta korvauksesta silloin, kun korvausta myönnetään tai korotetaan taannehtivasti ja korvausta on aiemmin maksettu aiheettomasti.

Kuitattavat korvaukset

Kuittauksen voi tehdä vain **päivärahasta, tapaturmaeläkkeestä ja perhe-eläkkeestä**. Kuittaus ei voi kohdistua 63 §:n 1 momentissa mainittuihin korvauksiin, jotka eivät voi olla myöskään ulosmittauksen kohteena. Kuittaukseen ei siis voi käyttää haittarahaa, hautausapua, lisiä eikä sairaanhoito- ja muita kulkorvauksia.

Kuittausta voidaan jatkaa, vaikka päiväraha muuttuu kuittauksen kestäessä tapaturmaeläkkeeksi. Kuittaukseen ei vaikuta myöskään se, että korvaus on välillä keskeytynyt, vaan kuittausta voidaan jatkaa myöhemmästä korvauksesta. Tällöin korvauksensaajalle ilmoitetaan, että korvauksen takaisinperintää jatketaan.

Kuittauksen voi tehdä vain aiheettoman **maksun saaneen omaan korvaukseen**. Perhe-eläkkeestä ei siis voi kuitata vahingoittuneelle liikaa maksettua eläkettä eikä lapseneläkkeestä voi kuitata leskelle liikaa maksettua eläkettä.

Kuittauksen suuruus

Päivärahasta, tapaturmaeläkkeestä tai perhe-eläkkeestä saa vähentää **enintään kuudesosan nettokorvauksesta**. Nettokorvaus tarkoittaa määrää, joka jää jäljelle, kun mainitusta korvauksesta on tehty ennakonpidätys tai pidätetty lähdevero.

Korvauksensaaja voi suostua tätä kuudesosaa suurempaan kuittaukseen. Tällöin vakuutuslaitos voi kuitata korvauksesta sovitun suuremman määrän ja vaikka koko korvauksen. Suostumuksen tulee olla nimenomainen ja se on pyydettävä ja saatava aina kirjallisena.

8. Voimaantulo

Laki tulee voimaan 1.1.1995. Takaisinperintää koskevaa säännöstä sovelletaan vain niissä tapauksissa, joissa takaisinperinnän tai kuittauksen peruste on syntynyt lain voimassa ollessa, eli **aiheettoman korvauksen maksaminen on alkanut** tänä aikana. Uutta säännöstä ei siten voida soveltaa taannehtivasti.

TAPATURMAVAKUUTUSLAITOSTEN LIITTO

Tapani Miettinen